

До разової спеціалізованої ради ДФ 58.053.033
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
(46027, м. Тернопіль, вул. Максима Кривоноса, 2)

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента,
завідувача кафедри інформатики та методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

Генсерук Галини Романівни

на дисертаційне дослідження **Костенко Оксани Василівни**

на тему:

«Формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій»,
представлене на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка»
за спеціальністю 015 «Професійна освіта»

Актуальність теми дослідження. Сучасні тенденції зумовлюють підвищення вимог до якості підготовки фахівців різних профілів, зокрема й майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних. Тому використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі їх підготовки є необхідною умовою оновлення змісту та підходів до навчання.

В умовах реформування української професійної (професійно-технічної) освіти особливо актуальною є проблема компетентнісного підходу, концепція якого обґрунтовує необхідність розвитку особистості фахівця, який здатний швидко адаптуватися до нетрадиційних, швидкозмінних життєвих і виробничих ситуацій. Компетентнісний підхід є важливим концептуальним підґрунтям реалізації нової системи принципів визначення цілей професійної (професійно-технічної) освіти, відбору і структурування змісту навчального матеріалу, організації освітнього процесу й оцінювання освітніх результатів.

Отже, є очевидним, що актуальність представленого дослідження знаходиться в контексті реалізації суспільних, науково-теоретичних і

практичних потреб вивчення, конструктивного аналізу й творчого використання теоретичних положень щодо підготовки майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Актуалізацію дослідження підсилюють визначені дисертанткою суперечності між: зростаючими вимогами ринку праці до рівня професійної підготовки майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних, здатних результативно працювати у сучасних швидкозмінних соціальних, економічних, інформаційних умовах та наявною малоефективною системою їхньої підготовки у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; необхідністю створення науково обґрунтованої технології формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ у ЗП(ПТ)О та відсутністю розробленості її теоретичних і методичних засад; потребою впровадження сучасних педагогічних технологій у процес формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ та недосконалістю методик їх впровадження в організацію освітнього процесу.

Тож вибір теми дослідження є цілком обґрунтованим на рівні теорії і практики професійної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертація Костенко О. В. має чітку структуру, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 313 сторінок, основний зміст викладено на 210 сторінках.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити розроблену технологію формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Достовірність результатів дослідження базується на науковій методології, вихідних теоретичних положеннях і понятійно-

термінологічному апараті, багаторічному досвіді вивчення проблеми, використанні комплексу взаємопов'язаних методів дослідження, адекватних його об'єкту, предметові та завданням, узагальненні досвіду в галузі професійної освіти.

Щодо наукової новизни дослідження, то дисертанткою вперше визначено та теоретично обґрунтовано сутність педагогічних умов формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ; розроблено технологію, яка відображає взаємозв'язки між вимогами СП(ПТ)О і ринку праці, метою, завданнями, принципами, функціями, професійними компетентностями, ЕНМК, ІОС, педагогічними і організаційними умовами, змістом навчання, критеріями, компонентами, показниками та рівнями сформованості професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ; розроблено методичку створення електронних навчально-методичних комплексів за компетентностями засобами ІКТ для підготовки кваліфікованих робітників із професії «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних»; удосконалено зміст професійної підготовки майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних в умовах воєнного стану в Україні та всесвітньої пандемії.

Подальшого розвитку набули зміст, форми і методи професійної підготовки майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних у процесі професійно-теоретичної підготовки.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Здобувачка на достатньому науковому рівні обґрунтувала вибір теми, її актуальність, визначила мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні й теоретичні основи, аргументувала використання обраних методів дослідження.

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, представлено методи наукового дослідження,

розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження отриманих результатів.

Перший розділ *«Теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій»* присвячено стану вивчення досліджуваної проблематики: проаналізовано джерельну базу дослідження; узагальнено думки науковців щодо змісту поняття «компетентнісний підхід в освіті»; визначено основні риси компетентнісного підходу; обґрунтовано структуру професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних; визначено можливості інформаційно-комунікаційних технологій в організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; адаптовано модель впровадження ІКТ для розвитку навчальних комунікацій у ЗП(ПТ)О; здійснено класифікацію засобів змішаного навчання за ступенем синхронності/асинхронності; розроблено теоретичну та прогнозну модель інформатизації освітнього процесу в ЗП(ПТ)О та модель проектування інформаційно-освітнього середовища в ЗП(ПТ)О.

У другому розділі *«Моделювання процесу формування графічної компетентності майбутніх інженерів-педагогів засобами цифрових технологій»* авторкою проаналізовано зміст, форми, методи, засоби та педагогічні умови формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ; охарактеризовано схему процесу комп'ютеризації та інформатизації освітнього процесу професійно-теоретичного циклу майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій; охарактеризовано технологію формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій; представлено авторські ЕНМК за модулями та предметами професійно-теоретичної підготовки.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами інформаційно-комунікаційних технологій» визначено критерії, показники та рівні сформованості професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ; доведено ефективність експериментальної технології формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних.

Висновки до розділів і загальні висновки є чіткими та логічно аргументованими, містять коректні узагальнення, їх зміст переконує у тому, що дисертантка досягла поставленої мети дослідження і виконала визначені завдання.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Основний зміст і результати дослідження подано у достатній кількості наукових і навчальних публікацій (у 26 публікаціях (із них – 18 одноосібних); 4 інтерактивних навчальних посібники, 1 інтерактивний збірник завдань, 8 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у зарубіжних виданнях (1 з яких індексована в наукометричній базі Web of Science), 1 розділ у колективній міжнародній монографії, 8 статей та тез у збірниках матеріалів конференцій). Загалом вимоги щодо кількості та якості публікацій виконано.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота відповідає спеціальності, за якою вона подана до захисту. Структура дисертації, її зміст, висновки повністю відображають основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, слід виокремити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання:

1. Заслуговують на увагу представлені авторкою у підрозділі 1.3.

інформаційно-освітні середовища на мікролокальному рівні (на прикладі Вищого професійного училища №7 м. Кременчук Полтавської області) та регіональному рівні Полтавської області. Проте у структурі сайту «Віртуальний портал» не в повній мірі обґрунтовано компетентнісний підхід, що є важливим аспектом у дисертаційному дослідженні Костенко О.В.

2. У другому розділі не в повному обсязі розкрито четверту педагогічну умову формування професійних компетентностей майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних засобами ІКТ — розробка електронних навчально-методичних комплексів на засадах компетентнісного підходу.
3. На с. 153 авторка як засіб ІКТ використовує програму «1С Бухгалтерія». Однак в подальшому в тексті вказано програму «1С Підприємство». Варто було б уточнити чи це одне і теж програмне забезпечення та вказувати в тексті роботи єдину назву програми.
4. В експериментальній частині дослідження під час визначення показника цифрової грамотності майбутнього обліковця з реєстрації бухгалтерських даних варто було б представити більш детальні результати навчання здобувачів освіти за інтегрованою професією «Оператор комп'ютерного набору».

Проте, висловлені зауваження не знижують якості й практичного значення дисертації, мають здебільшого рекомендаційний характер і не впливають на загальний позитивний висновок оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок та оцінка дисертації.

Ураховуючи актуальність, новизну, значущість результатів дослідження для педагогічної науки в цілому, рецензована робота заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація відповідає вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» і затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від

12.01.2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження про присудження доктора філософії», а її автор Костенко Оксана Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015. Професійна освіта.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри інформатики
та методики її навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Галина ГЕНСЕРУК

4 липня 2023 року

